

SZÉCHENYI TUDOMÁNYOS EST

2011. Május 4.

TUDOMÁNY GYŐRBEN MINDENKINEK

Önök

Dr. Keresztes Péter

**Mikrochip-rendszerek ütemei, metronóm nélkül –
A digitális hálózatok új generációja.**

előadását hallhatják!

MIKROCSIP RENDSZEREK ÜTEMEI , METRONÓM NÉLKÜL

- **‘Mikrocseppek’**
- **‘Ütemek’**
- **‘Metronóm’**

A MIKROELEKTRONIKA „FORRÁS- TUDOMÁNYAI”

- **Félvezető anyagok és eszközök fizikája**
- **Félvezető technológia**
- **Logikai áramkörök**
- **Számítás-tudomány**

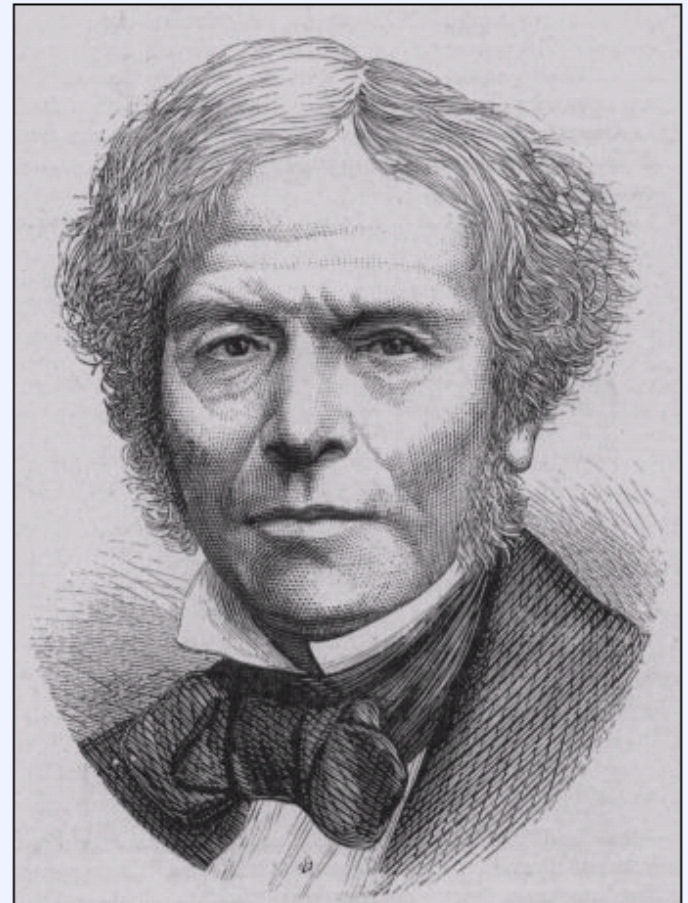

Félvezetők

Michael Faraday

1833-ban azt tapasztalta, hogy az *ezüstszulfid* ellenállása csökken a hőmérséklet növelésével. Ez ellentétben állott minden korábbi tapasztalattal, amelyeket elsősorban fémek vezetőképességének tanulmányozásával szereztek.

Tudásunk a félvezető anyagokról a XX. század első felében

- a periódusos rendszer IV. oszlopában vannak (germánium, szilícium),
- a kristályrácsban a *szabaddá vált elektronok és a kristály atomjaiban a hiányaik (lyukak)* is vezetik az elektromos áramot,
- Öt vagy három vegyértékű atomok szelektív bevitelével a *vezetés típusát* változtathatjuk „*n*” (elektron-többségű) vagy „*p*” (lyuk többségű) változatra,
- a félvezető eszközök működése *különbéle vezetési típusú rétegek kölcsönhatásán* alapul.

Félvezető eszközök

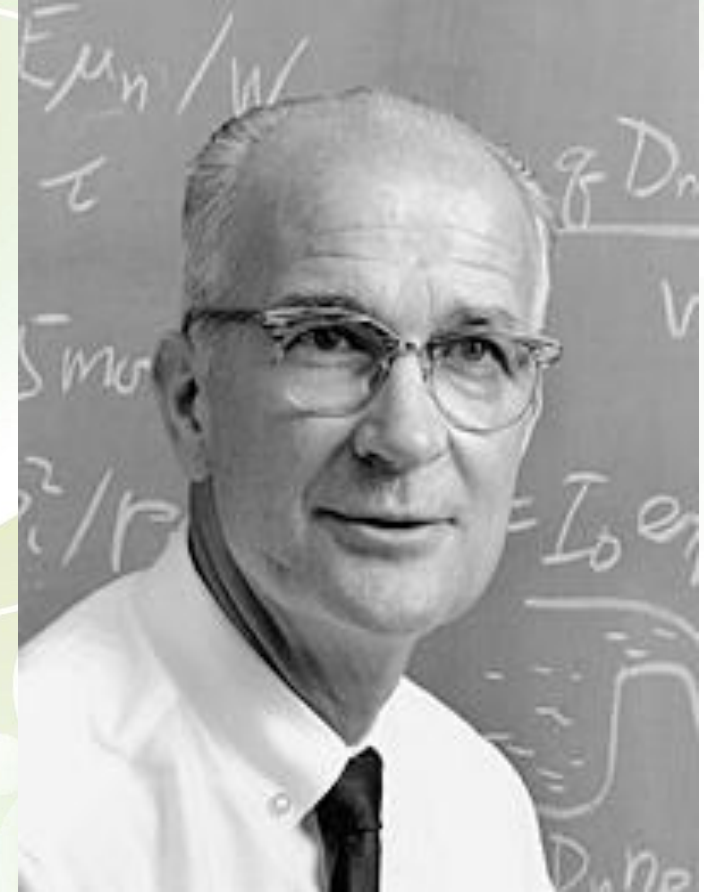
Fizikai Nobel-díj (1956)
a bipoláris tranzisztor-hatás
felfedezéséért.

(Mást akartak felfedezni : A MOSFET-et !!!!)

William Bradford Shockley

John Bardeen

Walter Houser Brattain

Logikai áramkörök, a Boole-algebra villamosmérnöki alkalmazása

 Claude_Elwood_Shannon_(1916-200...

Az információ-elmélet „atyja”

A logikai áramkörök „atyja”

A hírközlés-elmélet „atyja”

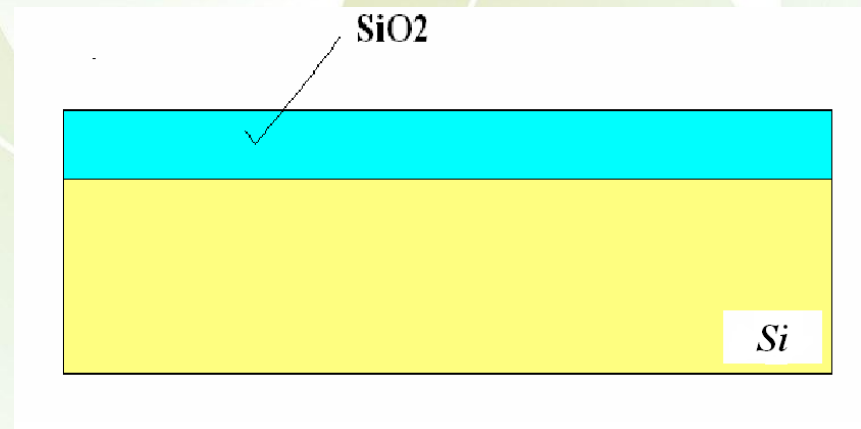
Kriptográfus

A PLANÁR TECHNOLÓGIA

**1959: Jean A. Hoerny,
(Fairchild)**

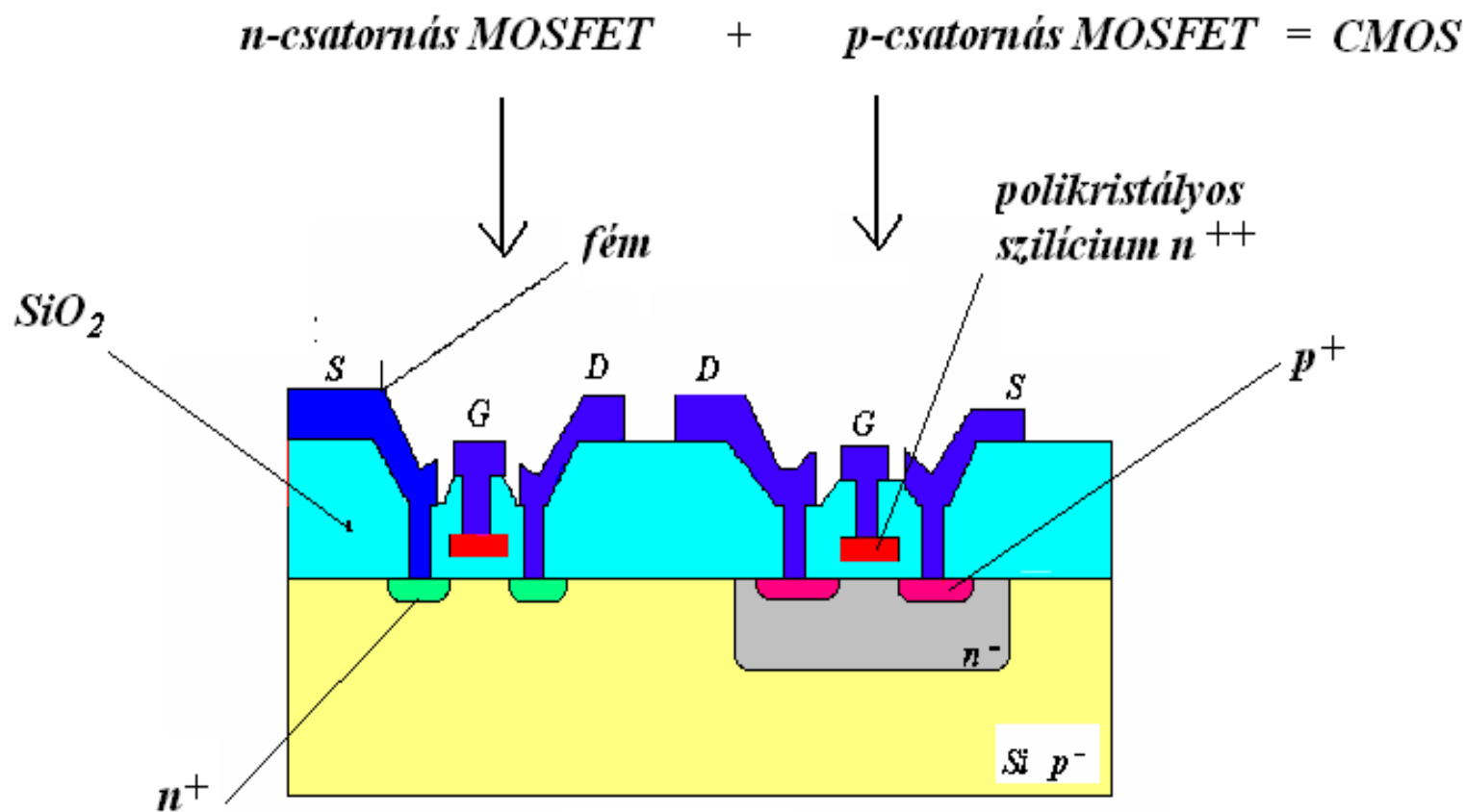
**A szilícium felületén „saját
anyagából” növeszt szilícium-
dioxid szigetelő réteget.**

A CMOS struktúra

Az első mikrocsip (integrált áramkör)

**1959: Robert Noyce
(Fairchild)
megvalósítja az első
integrált áramkört,
szilíciumon, planár
technológiával**

Az első IC emléktáblája

A Gordon Moore jóslat

1965

Gordon Moore

(Fairchild kutatási főnök) :

„A csipeken az alkotó-elemek sűrűsége évenként meg fog duplázódni a következő években.”

Beteljesült.

Az INTEL alapítása

1968

Robert Noyce és Gordon Moore megalapítják az **Intel** céget.

Egy harmadik Intel alapító: Andy Grove (Gróf András)

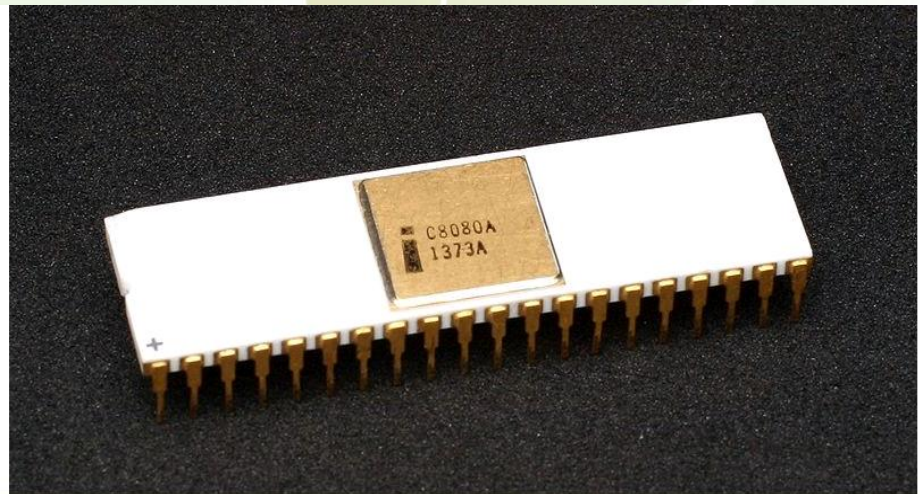

Az első jelentős mikroprocesszor

1974

Az Intel piacra dobja az első 8-bites mikroprocesszort, a 8080 csipet.

- 6000 MOSFET
- 6-mikronos technológia.
- Sebesség: 0.64 MIPS.

A mikroprocesszor robbanás

1976

**Zilog : Z-80, 8-bites mikroprocesszor,
+5 V tápfeszültséggel**

1979

Zilog : a 16-bites Z-8000

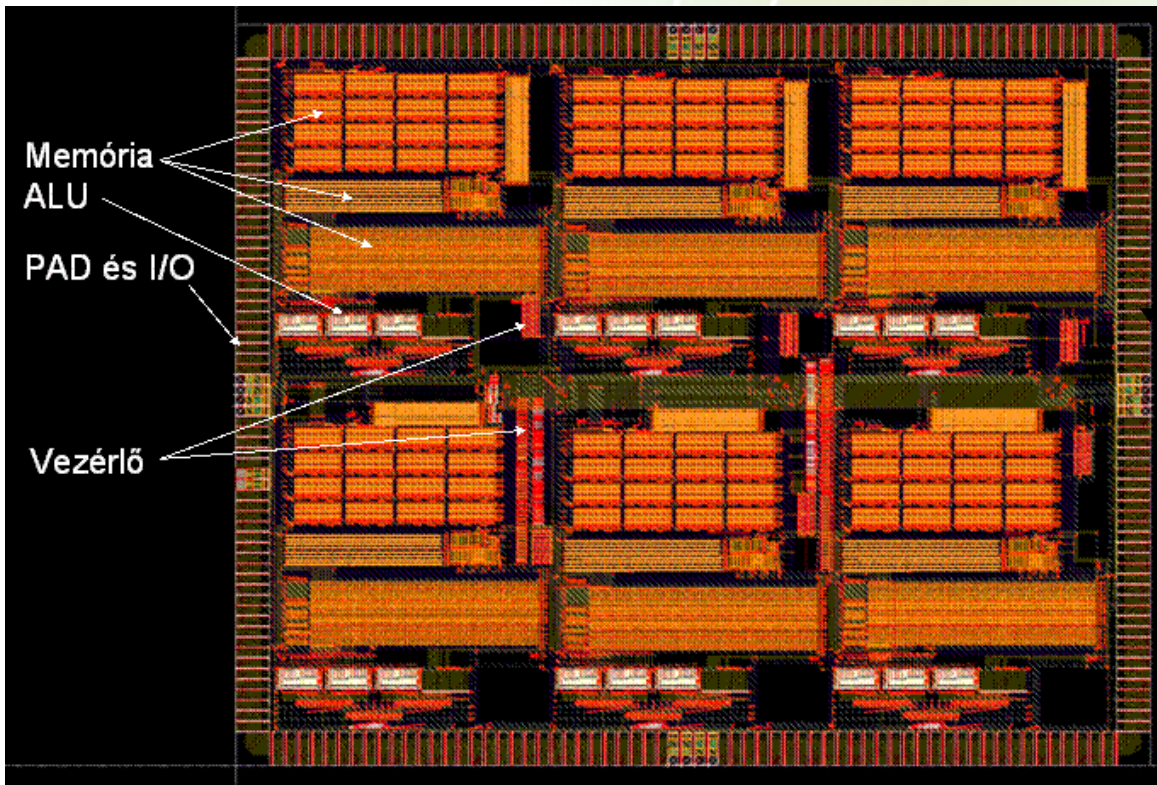
1980

**A magyar LSI-Társulás megvalósítja az
első (és egyben utolsó) magyar
mikroprocesszort**

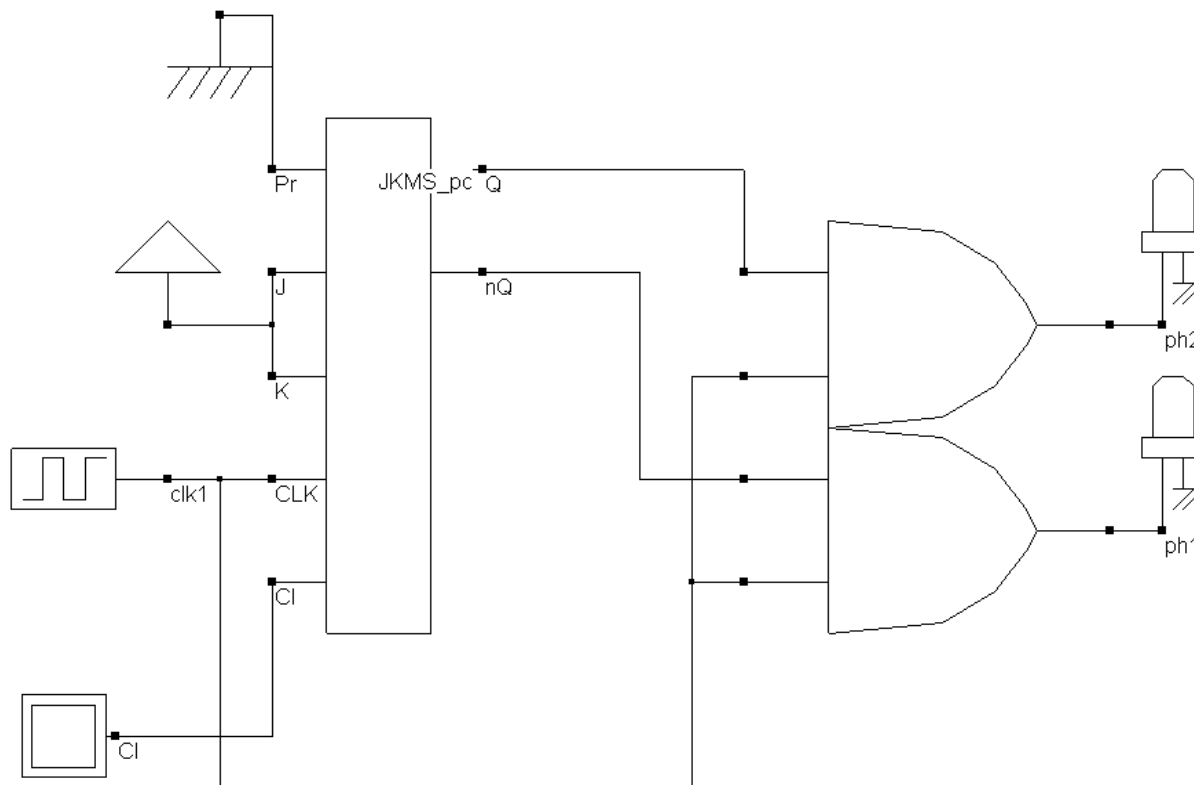
VLSI áramkörök : tranzisztorok milliói egy csipen

Egy elektronikus metronóm : Egy- és kétfázisú órajel- generátor

Mi a baj manapság a metronómos (uniszinkron, azaz egy órajeles) áramkörökkel?

Nézzünk egy konkrét példát, szimulációval!

D.A. Huffman aszinkron hálózatai

David Albert Huffman MIT,
(1925 -1999)
a számítás-tudomány úttörője

finite state machines,
switching circuits,
synthesis procedures,
signal designs.
Huffman code,

Súlyos hátrány: Késleltetés-érzékenység. A késleltetésekből sok logikai hiba adódik.

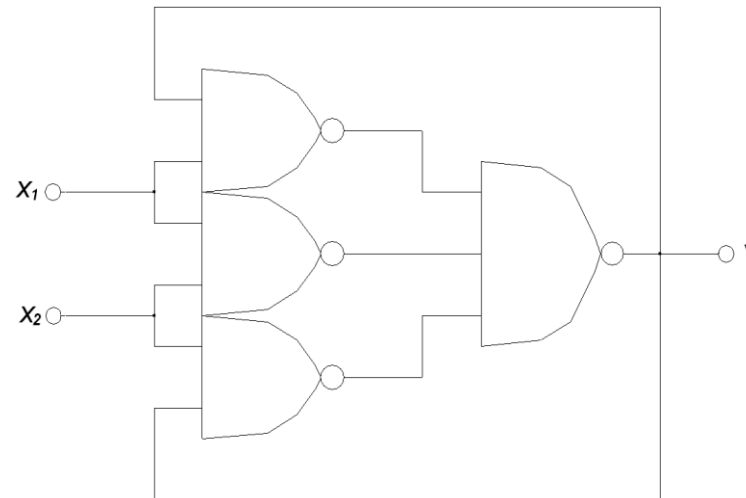

A Müller-C áramkör : A logikai hiszterézis

David E. Müller (IBM) 1959

A logikai teljesség elve

A logikai áramkör kimenetén egy döntés, azaz érvényes logikai érték akkor szülessék meg, ha valamennyi bemenetére érvényes logikai értéket kapcsolunk, és csak akkor legyen ismét érvénytelen, ha valamennyi bemenete érvénytelenné vált.

1. Ez az elv a logikai hiszterézisre épül → sok Müller-C áramkörre van szükség
2. → A klasszikus '0'-n és '1'-en kívül kell hogy legyen egy 'érvénytelen' érték is!
3. → késleltetés-érzéketlenség

Nézzünk

- egy hagyományos, a logikai teljességet figyelmen-kívül hagyó, és egy
- logikai teljességgel döntést hozó áramkört!

(Egyszerű szavazógépek)

**Az „érvénytelen”- „érvényes” és
az „érvényes” – „érvénytelen”
átmenetek egyszerűségének
követelménye**

Megoldás : állandó súlyú kódok alkalmazása

A '2-1' (Dual-Rail, ikerhuzalos) kód

X_1	X_0	X
L	L	N
L	H	'0'
H	L	'1'

Az '5-2' BCD (decimális) kód

X_4	X_3	X_2	X_1	X_0	X
0	0	0	0	0	NULL
0	0	0	1	1	0
0	0	1	0	1	1
0	0	1	1	0	2
0	1	0	0	1	3
0	1	0	1	0	4
0	1	1	0	0	5
1	0	0	0	1	6
1	0	0	1	0	7
1	0	1	0	0	8
1	1	0	0	0	9

Késleltetés-érzéketlen aritmetikai egység '5-2' és '2-1' változókkal

A SZE Automatizálási Tanszékén folyó kutatások

***Olyan késleltetés-érzéketlen logikai-
aritmetikai egységek kutatása-fejlesztése,
amelyekben vegyesen alkalmazunk a
szimbólum-készlet számosságához
illeszkedő állandó-súlyú kódokat.***

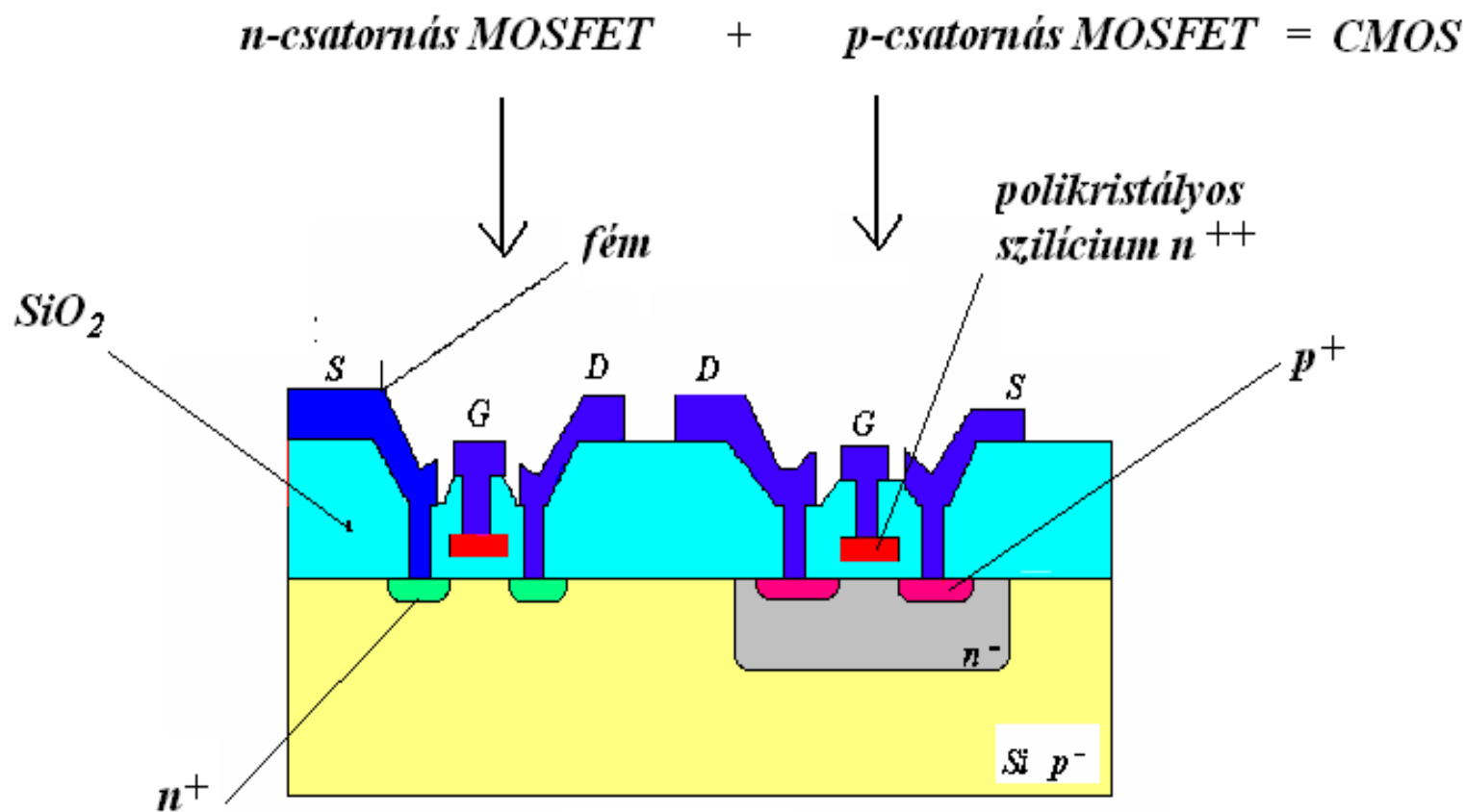

SZECHENYI TUDOMÁNYOS EST

A CMOS struktúra

SZÉCHENYI TUDOMÁNYOS EST

TUDOMÁNY GYŐR BEN MINDENKINEK

KÖSZÖNJÜK MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

A rendezvény a „SZⁱENCE4YOU – Tudás- és tudomány disszemináció a Széchenyi István Egyetemen” című projekt keretében valósult meg.

A program szervezői, támogatói:

